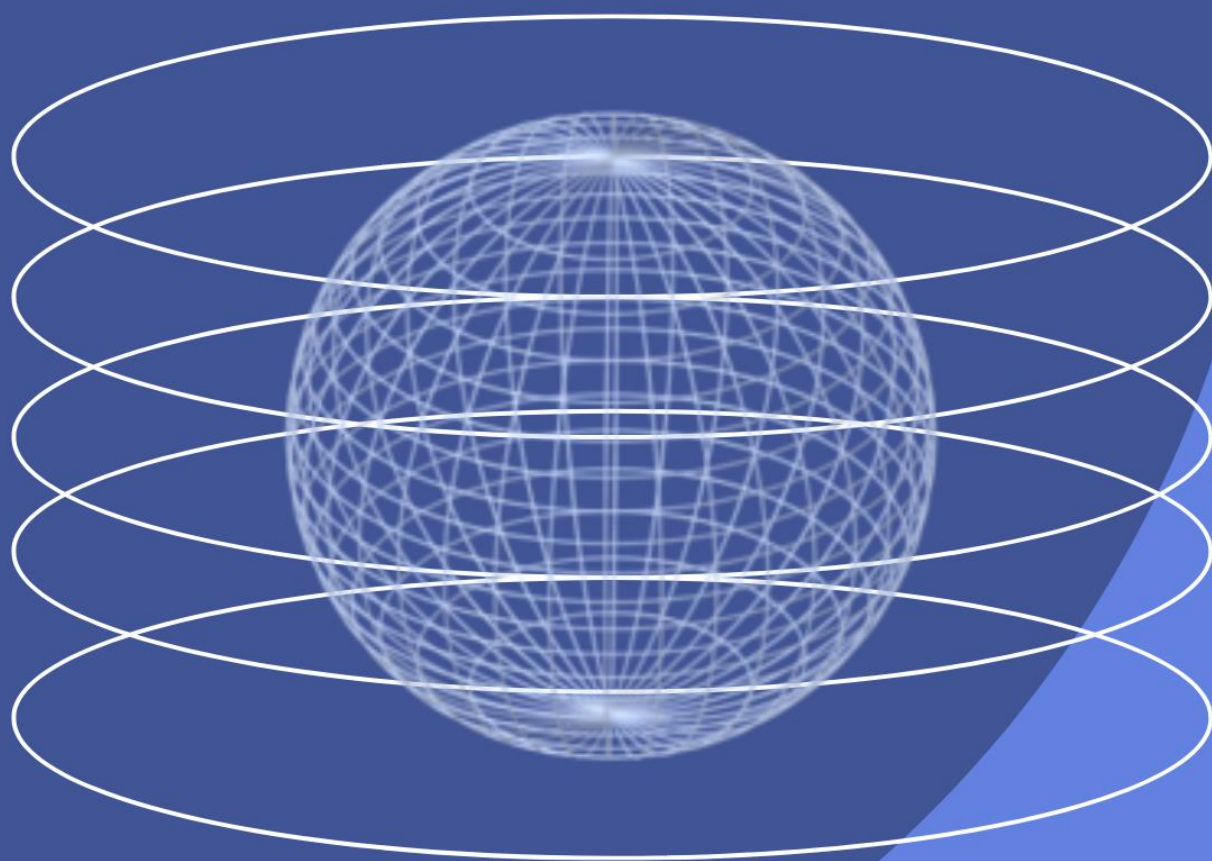

Траєкторія сталого розвитку України до 2030 року: проблеми та пріоритети

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

ВІДДІЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ

**ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»**

**ТРАЄКТОРІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ ДО 2030 РОКУ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТИ**

НАЦІОНАЛЬНА ДОПОВІДЬ

За науковою редакцією академіка НААН України М. А. Хвесика

Київ
2021

УДК 330.34 : 332.142.4 (477)

ББК 65.013

Т 65

Траєкторія сталого розвитку України до 2030 року: проблеми та пріоритети : національна доповідь / за наук. ред. акад. НААН України М. А. Хвесика. – Київ : ДУ ІЕПСР НАН України, 2021. – 1091 с.

У монографії досліджено проблеми формування платформи системних взаємодій природно-ресурсного та ринкового циклів розвитку. Висвітлено процеси становлення інституціонального середовища вартісно-орієнтованого управління водними ресурсами України. Розроблено теоретичне забезпечення державного регулювання ринку електричної енергії України. Сформульовано теоретичні засади трансформації підприємницького середовища в контексті розвитку ринку інноваційних технологій. Викладено засади реалізації концепції смарт-спеціалізації регіонів України. Вивчено проблеми формування і використання соціального капіталу гірських територій. Проаналізовано трансформацію соціально-трудової сфери в умовах цифровізації економіки. Запропоновано правову модель сталого розвитку України.

Для наукових працівників, фахівців державних органів управління, спеціалістів економічної сфери.

*Рекомендовано до друку вченою радою
Державної установи «Інститут економіки природокористування
та сталого розвитку Національної академії наук України»
(протокол № 11 від 22.12.2021 р.)*

Рецензенти:

О. І. Амоша, д.е.н., проф., акад. НАН України, почесний директор Інституту економіки промисловості НАН України;

В. М. Жук, д.е.н., проф., акад. НААН України (Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»);

А. А. Мазаракі, д.е.н., проф., акад. АПН України, ректор Київського національного торговельно-економічного університету.

ISBN 978-966-02-9933-7

(електронне видання)

© НАН України, 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1	
ФОРМУВАННЯ ПЛАТФОРМИ СИСТЕМНИХ ВЗАЄМОДІЙ ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ТА РИНКОВОГО ЦИКЛІВ РОЗВИТКУ ..	13
1.1. Концептуальні засади політики регулювання розвитку взаємодій у контексті економічних трансформацій	13
1.2. Концепт формування платформи системних взаємодій природоресурсного та ринкового циклів розвитку	48
1.3. Інституціональні передумови функціонування платформи системних взаємодій	87
1.4. Інноваційні інструменти і заходи поліпшення функціонування платформи взаємодій	121
Висновки до розділу 1	147
Список використаних джерел до розділу 1	157
1.5. Багатокритеріальна оцінка рівня фінансового забезпечення реалізації Цілей сталого розвитку 2030: порівняння прикордонних регіонів Польщі та України	164
РОЗДІЛ 2	
ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ВАРТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ ВОДНИМИ РЕСУРСАМИ УКРАЇНИ	196
2.1. Інституційне забезпечення взаємодії ринкових та соціо- екоорієнтованих принципів управління водними ресурсами	196
2.2. Економічне обґрунтування планів управління річковими басейнами, надання водогосподарських та водно-екологічних послуг на основі концепції вартісно-орієнтованого прийняття управлінських рішень	220
2.3. Розвиток сталих моделей корпоративних відносин у системі фінансового забезпечення водогосподарського комплексу України	255
2.4. Стратегічні напрями формування національної політики управління водними ресурсами в умовах кліматичних змін	284
Висновки до розділу 2	321
Список використаних джерел до розділу 2	333
РОЗДІЛ 3	
ТЕОРЕТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ УКРАЇНИ	339
3.1. Теоретико-методичні аспекти формування державної політики на конкурентному ринку електричної енергії України	339
3.2. Теоретико-методичне обґрунтування інструментів державного регулювання ринку електроенергії України	385

Висновки до розділу 3	456
Список використаних джерел до розділу 3	459
РОЗДІЛ 4	
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО	
СЕРЕДОВИЩА В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ РИНКУ	
ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	
	469
4.1. Моделювання розвитку ринку інноваційних технологій на основі	
трансформації підприємницького середовища	469
4.2. Трансформація підприємницького середовища в контексті	
розвитку ринку інноваційних технологій в Україні	514
Висновки до розділу 4	575
Список використаних джерел до розділу 4	580
РОЗДІЛ 5	
ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ	
РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	
	589
5.1. Передумови та драйвери імплементації моделі смарт-спеціалізації	
в Україні	589
5.2. Стратегічні пріоритети реалізації смарт-спеціалізації в Україні	649
Висновки до розділу 5	694
Список використаних джерел до розділу 5	700
РОЗДІЛ 6	
СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ГІРСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ: ФОРМУВАННЯ І	
ВИКОРИСТАННЯ	
	711
6.1. Теоретичні основи дослідження соціального капіталу гірських	
територій	711
6.2. Політична та громадська компоненти суспільного життя на	
гірських територіях Закарпаття як індикатори рівня та зрілості	
соціального капіталу регіону	719
6.3. Вплив ресурсів на розвиток соціального капіталу гірських	
територій.....	728
6.4. Довіра до інститутів суспільства як складова соціального	
капіталу.....	742
6.5. Відпочинок та рекреація як складова соціального капіталу	756
6.6. Концептуальні засади розробки стратегії формування соціального	
капіталу гірських територіальних громад	766
Висновки до розділу 6	775
Список використаних джерел до розділу 6	778
РОЗДІЛ 7	
ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВОЇ СФЕРИ В УМОВАХ	
ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ	
	781

7.1. Теоретичні засади дослідження процесів цифровізації економіки та сталого розвитку щодо впливу на соціально-трудова сферу	781
7.2. Методологічні та науково-методичні підходи до систематизації та оцінки ризиків у соціально-трудова сфері, обумовлених цифровізацією економіки	800
7.3. Формування умов та можливостей якісної, безпечної та ефективної трансформації соціально-трудова сфери до цифрової економіки	824
7.4. Стратегічні напрями активізації потенціалу громадянського суспільства України в умовах цифровізації економіки та впливу пандемії COVID-19	861
7.5. «Дорожня карта»: модернізація системи взаємодії суб'єктів ринку праці та соціально-трудова відносин в умовах цифровізації	871
Висновки до розділу 7	884
Список використаних джерел до розділу 7	894
РОЗДІЛ 8	
ПРАВОВА МОДЕЛЬ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	903
8.1. Методологічні засади формування правової моделі сталого розвитку України	903
8.2. Інституціональне забезпечення формування правової моделі сталого розвитку України	942
8.3. Інвестиційно-інноваційна складова правової моделі сталого розвитку України	1005
8.4. Доступ до суду як гарантійний механізм у структурі правової моделі сталого розвитку України	1021
Висновки до розділу 8	1054
Список використаних джерел до розділу 8	1059

ВСТУП

Починаючи з 1992 року, коли світова цивілізація обрала курс переходу глобальної та національних економік на модель сталого розвитку, в Україні пропонувалися різноманітні варіанти просування національного господарства в напрямі досягнення цілей сталого розвитку. Знаковою подією стала розробка Національної парадигми сталого розвитку під егідою Державної установи «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України» за участю науково-дослідних інститутів НАН України суспільного, технічного та природничого спрямування.

Рішення Організації Об'єднаних Націй щодо сталого розвитку, втілені в положеннях Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30.09.2019 № 722/2019, а також події останніх років, які пов'язані із загостренням екзогенних ризиків та погіршенням для українських виробників кон'юнктури на світових сировинних ринках, вимагають перегляду стратегічних пріоритетів переходу національної економіки на модель сталого розвитку, оскільки зміна зовнішньополітичних та зовнішньоекономічних пріоритетів, втрата українськими виробниками традиційних для себе ніш на окремих ринках, зростання тарифів за надання комунальних послуг потребують формування нового методологічного та інституціонального забезпечення застосування антикризових заходів.

Першочергового значення набуває удосконалення окремих положень Національної парадигми сталого розвитку, щоб врахувати наявні та ймовірні виклики, які загострилися в останні роки і забезпечити ефективніше використання сукупного потенціалу країни. Потребують суттєвого переформатування пріоритети соціальної політики, оскільки поглиблення майнового розшарування та посилення соціальних антагонізмів не створює передумов для суспільної консолідації задля поступового переведення національного господарства на траєкторію сталого розвитку.

Екстенсивний тип розвитку, що мав місце в умовах командно-адміністративної економіки та в перехідний період і набув загрозливих масштабів в останні роки, вимагає застосування сучасного інструментарію стимулювання процесів ощадливого та збалансованого освоєння природних благ з метою зміцнення ресурсної бази сталого розвитку. Одночасно має здійснюватися перегляд базових пріоритетів структурної перебудови промислового комплексу та інноваційно-технологічної модернізації його структуроутворюючих галузей, щоб підвищити рівень господарської самодостатності країни та зменшити залежність від зовнішніх джерел постачання енергетичних ресурсів. Втрата традиційних для українських виробників ринків вимагає формування концепту нової конфігурації стратегічних ринків України з урахуванням євроінтеграційного вектору розвитку.

Перехід на траєкторію сталого розвитку за нинішнього рівня централізації управління та фінансових потоків є неможливим і тому на порядку денному – модернізація адміністративно-територіального устрою,

децентралізація влади і реформа місцевого самоврядування, що дасть можливість сформуванню економіко-правові засади інституціоналізації сучасних форм розвитку територіальних громад на засадах сталості. Синхронно має відбуватися фінансова децентралізація для подолання міжбюджетних диспропорцій з вирівнюванням умов просування регіонів в напрямі досягнення цілей сталого розвитку. Принципово нового методологічного забезпечення потребує система заходів щодо використання соціального та транскордонного потенціалу ризикогенних регіонів та формування сучасних систем управління природно-техногенною та екологічною безпекою.

Концепт системних взаємодій природно-ресурсного та ринкового циклів розвитку займає особливе, домінуюче місце, оскільки не тільки суттєво впливає на регулювання процесу використання ресурсів, але й сприяє екологізації простору життєдіяльності людини. Тому, з системної точки зору, потребують переосмислення й підходи, принципи та моделі організації використання природного потенціалу в умовах формування ринку природно-ресурсних активів. Обраний напрям дослідження входить до загального мейнстріму для України та пов'язується з питаннями адаптації існуючої національної практики господарювання до стандартів, що притаманні економікам із розвиненими ринковими відносинами та відповідним інституційним середовищем. Відповідно потребують упорядкування й нові господарські взаємовідносини в умовах, що змінюються. Існує об'єктивна необхідність вивчення концептуальних засад, змістовних моделей та розробки рекомендацій щодо поліпшення взаємодій між природними ресурсами та ринковою системою з урахуванням економічних трансформацій та вимог забезпечення сталого розвитку. У цьому зв'язку ключовими питаннями даного дослідження є розкриття сутності та особливостей формування платформи взаємодій в умовах трансформацій простору. Наукове обґрунтування вирішення цих проблем відноситься до одного з пріоритетних завдань економіки природокористування.

Становлення соціально орієнтованої ринкової економіки, основою якої є сталє природокористування, потребує формування сучасного інституціонального середовища водокористування, котре базуватиметься на ефективному поєднанні формальних та неформальних інститутів, які прямо чи опосередковано забезпечуватимуть залучення водних ресурсів у господарський оборот, регулюватимуть їх перерозподіл і споживання. Сьогодні існує багато вузьких місць щодо впровадження в інституційне середовище водокористування базисних інститутів, інститутів ринку фінансово-економічного регулювання, що визначають засади володіння, користування й розпоряджання водними ресурсами, формують ринкову інфраструктуру здійснення товарно-грошових відносин у сфері залучення та споживання водної складової продуктивних сил, визначають систему спонукальних та заохочувальних заходів, які мають сприяти переходу національної економіки на мало- та безводні технології. Саме тому формування сучасного інституціонального середовища фінансово-економічного забезпечення сталого водокористування в умовах екологічних обмежень стало однією з ключових складових дослідження.

Проблема реформування ринку електроенергії України розглядається в контексті імплементації європейського законодавства в національну практику та інтеграції української електроенергетики в європейський енергопростір. Результатом такого реформування має бути отримання істотних вигід споживачами електричної енергії щодо якості, надійності її постачання та здешевлення цін під пресом конкуренції. Наразі відзначається зовнішня підконтрольність системи державного регулювання ринку електроенергії України, яке здійснюється на вимогу і за погодженням із Секретаріатом Енергетичного співтовариства та Ради асоціації Україна – ЄС. Залишається чинною стара його організаційна структура, яка є розгалуженою та неузгодженою. Функції державного регулювання не мають чіткого методичного забезпечення та здійснюються формально на вимогу міжнародних партнерів. Усе це доводить про необхідність докорінного перегляду системи державного регулювання ринку електроенергії України. Суперечливість світових здобутків щодо державного регулювання ринків електроенергії потребує рефлексії його процесів в Україні з метою адаптування найкращого зарубіжного досвіду та створення економічного механізму його функціонування, спрямованого на захист національних інтересів, забезпечення конкурентоспроможності української електроенергетики, гарантування енергетичної безпеки та сталості розвитку електроенергетичної системи. Результати наукових досліджень спрямовані на формування державної політики на ринку електроенергії України, яка взаємопов'язує національні інтереси суспільства та навколишнього середовища, а також враховує міжнародні зобов'язання та спрямовує електроенергетичну систему на шлях сталого розвитку.

Світова економіка, вступаючи в постіндустріальну епоху, активно перетворює звичні форми економічних відносин, формує нові механізми підприємницької діяльності, трансформує стиль і спосіб життя. Інновації стають визначальним фактором розвитку і трансформації економіки, виступаючи в ролі каталізатора при адаптації економіки окремих країн до стрімко мінливих умов загальносвітової. При цьому основним інструментом інноваційних перетворень стають інноваційні технології. Саме новітні розробки, захищені патентами, можуть сприяти ефективному інноваційному розвитку країни. Вищевикладене свідчить про те, що особливу актуальність здобуває питання найбільш ефективного використання і реалізації науково-технічних досягнень, що безпосередньо пов'язано з розвитком ринку інноваційних технологій, який має забезпечувати дієвий механізм передачі нових наукомістких технологій до реального сектору економіки країни, а також з удосконаленням державного регулювання цих процесів. Це тим більш актуально, що успішний інноваційний розвиток підприємницьких структур залежить від сприятливості підприємницького середовища в країні, адже несприятливе середовище може бути причиною істотного збільшення витрат на розробку нових продуктів і набагато більшої невизначеності в частині віддачі від інновацій, що знижує стимули підприємств до здійснення інноваційної діяльності. Для України процес формування ринку інноваційних технологій має

бути другим етапом після формування ринку інноваційних товарів, у силу того, що наша країна ще не досягла світового технологічного рівня. Тому, після формування на першому етапі системи технологічного підприємництва в контексті підвищення енергоефективності та ресурсозбереження та впровадження державної політики розвитку внутрішнього ринку інноваційних товарів, а також обґрунтування напрямів інноваційно-технологічної модернізації базових галузей на основі активізації технологічного підприємництва, необхідно формування нової методології державного регулювання для розвитку ринку інноваційних технологій. Таким чином, ще одним ключовим напрямом досліджень стала трансформація теоретичних засад розвитку ринку інноваційних технологій.

Донедавна існуюча модель регіонального розвитку України, сформована ще в умовах реалізації радянської політики розміщення продуктивних сил, характеризувалась високою концентрацією промислового потенціалу в окремих областях та поступовим нарощенням їх економічної потужності. Саме ці регіони продукували основну масу ВРП, експорту та доходів бюджету країни. На противагу їм традиційно аграрні регіони в умовах активного розвитку високотехнологічних виробництв та сервісизації світової економіки розглядались як низькоконкурентноспроможні. До цього додавались «праценадлишкові» західні області, які стали джерелом робочої сили для усієї Європи. Відсутність своєчасного реформування успадкованої економічної структури регіонів та ефективної регіональної політики в нових економічних умовах призвела до втрати значного потенціалу для вдосконалення і розвитку економіки України, подальшого посилення концентрації економічної діяльності у низці міст (зокрема в столиці) та регіонів, що спровокувало загострення процесів не лише міжрегіональної, а й внутрішньорегіональної диференціації.

Диференційований територіальний розподіл економічного потенціалу в Україні, міжрегіональна дезінтегрованість економіки та поступова ексклюзія низки територій з економічного простору країни посилили протистояння між економічним центром і периферією, урбанізованими і сільськими територіями, бюджетними донорами і реципієнтами. Тож пострадянська модель регіонального розвитку в Україні була очікувано приреченою як неспроможна забезпечити економічне зростання шляхом поширення імпульсів економічного розвитку та зберегти цілісність економічного простору держави. Зазначене актуалізувало необхідність впровадження в Україні нової політики регулювання просторового розвитку, яка б дозволила розвиватись регіонам та територіальним громадам, опираючись на унікальний власний соціально-економічний потенціал та посилюючи їх конкурентні переваги. Адекватною відповіддю на вітчизняні проблеми регіональної політики видається впровадження такого сучасного методу стратегування розвитку територій як смарт-спеціалізація, яка широко використовується в країнах ЄС, більше того – формує методологію регулювання просторового розвитку в цих країнах. Отже, нагальним завданням у межах дослідження стала прагматична оцінка потенціалу України щодо імплементації методології смарт-спеціалізації, докладне вивчення практики застосування фінансових та організаційно-

інституційних механізмів стимулювання реалізації проєктів в межах обраної смарт-спеціалізації регіонів і країн з метою розроблення наукових засад та обґрунтування стратегічних пріоритетів смарт-спеціалізації регіонів України.

Однією з цілей дослідження було вивчення ролі соціального капіталу жителів гірських поселень, створення можливостей для реалізації ними власного соціального потенціалу, забезпечення потреб індивіда у реалізації соціального капіталу та можливості його трансформації у фінансовий та інші форми капіталу. Актуалізація вивчення формування саме соціального типу капіталу жителів гірських поселень, його рівня, а також впливу на зростання добробуту гірських мешканців стала нагальною тому, що віддаленість гірських поселень з усіма проблемами, які характерні для таких громад (недостатнє фінансування, слабка інфраструктура, відсутність робочих місць, старіння населення та ін.) спонукає знаходити шляхи виходу з кризової економічної ситуації. Тому надзвичайно важливою є громадська підтримка, глибоке почуття спільноти, які сприятимуть цьому процесу. Відтак соціальний капітал може проявлятися у спільній побудові і підтримці інфраструктури; створенні бізнес-асоціацій, перевагами ефекту масштабу яких можна скористатися для реалізації та маркетингу продуктів гірських територій тощо.

Прагнення України зайняти гідне місце серед розвинених країн щодо виконання міжнародних зобов'язань зі сталого розвитку та забезпечити на цій основі зростання конкурентоспроможності держави, її успішну інтеграцію в європейське середовище вимагають ефективного державного регулювання та збалансованості цифрового, сталого і соціально-трудового розвитку на принципах економічної ефективності й соціальної справедливості, гармонійного сполучення цих трьох складових, які визначають та обумовлюють сучасний та майбутній стан країни, вкрай необхідно досягти для поширення можливостей надати гідні відповіді на національні та глобальні виклики. Адже будь-які зміни соціально-трудових відносин у результаті цифровізації одночасно генерують нові можливості та загрози, а отже, потребують розробки та реалізації превентивних заходів, які протидіятимуть появі й розвитку соціальних загроз і дозволяють реалізувати в повній мірі можливості підвищення якості життя населення й ефективності діяльності суб'єктів господарювання. То ж за результатами проведеного дослідження визначено та обґрунтовано концептуальні, стратегічні та інституційні засади управління процесами трансформації соціально-трудової сфери в умовах цифрового та сталого розвитку. Надані рекомендації щодо модернізації соціально-трудових відносин з використанням колективно-договірного регулювання. Розкрита роль інформаційно-аналітичної компоненти, при управлінні процесами трансформації соціально-трудової сфери, визначено та обґрунтовано базові засади модернізації системи соціального діалогу в Україні.

Одним із поширених засобів досягнення бажаного стану правового регулювання суспільних відносин у науці визнається правове моделювання. Завдяки побудові правової моделі вдається у прогнозований спосіб забезпечити вплив на певні групи суспільних відносин з метою досягнення очікуваного результату. Із утвердженням у суспільстві ідеології сталого розвитку та

формалізацією останньої у міжнародно-правових актах актуалізувалася потреба у формуванні державами світу національних правових моделей, здатних забезпечити досягнення цілей сталого розвитку. Процес формування правової моделі сталого розвитку України триває та є динамічним, про що свідчать активна правотворча робота та законодавчі ініціативи останніх років. Водночас методологічні засади побудови правової моделі сталого розвитку України залишаються недосконалими, а саме спроби ігнорування загальних та галузевих правових принципів, які мають бути покладені в основу такої моделі, формування хибної концепції правового регулювання економічних відносин із одночасним вживанням з боку окремих кіл заходів щодо виключення з правової системи держави окремих галузей законодавства (зокрема, господарського) призводять до зниження ефективності правового регулювання суспільних відносин та досягнення цілей, що суперечать концепції сталого розвитку. Вищевикладене обумовило актуальність економічно-правової складової національної доповіді, основні наукові результати якої можуть скласти підґрунтя для якісних перетворень у правовій системі держави з метою утвердження ідеології сталого розвитку.

Національна доповідь підготовлена на основі результатів наукових досліджень за темами в межах Цільової програми наукових досліджень Відділення економіки НАН України «Траєкторія сталого розвитку України до 2030 року» (керівник – акад. НААН України М. А. Хвесик, головна установа-координатор – ДУ ІЕПСР НАН України) відповідно до постанови Президії НАН України № 125 від 07.07.2016), затвердженими рішенням Бюро Відділення економіки НАН України (протокол № 11 від 03.11.2016), а саме:

«Формування платформи системних взаємодій природоресурсного та ринкового циклів розвитку» (установа-виконавець – Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», керівник роботи – д.е.н., с.н.с. А. М. Сундук);

«Розвиток інституціонального середовища фінансово-економічного регулювання водокористування» (установа-виконавець – Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», керівник роботи – д.е.н., с.н.с. Л. В. Левковська);

«Теоретичне забезпечення державного регулювання ринку електричної енергії України» (установа-виконавець – Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку Національної академії наук України, керівник роботи – д.е.н., с.н.с. Ю. Б. Іванов);

«Трансформація теоретичних засад розвитку ринку інноваційних технологій в Україні» (установа-виконавець – Державна установа «Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України», керівник роботи – д.е.н., с.н.с. Н. Шлафман);

«Методологічні засади смарт-спеціалізації регіонів України» (установа-виконавець – Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього Національної академії наук України», керівник роботи – д.е.н., проф. І. З. Сторонянська);

«Соціальний капітал гірських територій: формування і використання» (установа-виконавець – Закарпатський регіональний центр соціально-економічних і гуманітарних досліджень Національної академії наук

України, керівник роботи – д.е.н., проф. М. М. Пітюлич);

«Трансформація соціально-трудої сфери в умовах цифровізації економіки» (установа-виконавець – Інститут економіки промисловості Національної академії наук України, керівники роботи – акад. НАН України О. І. Амоша, д.е.н., проф. О. Ф. Новікова);

«Правова модель сталого розвитку України» (установа-виконавець – Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Макутова Національної академії наук України», керівник роботи – чл.-кор. НАН України В. А. Устименко).

Отриманий під час виконання програми науковий доробок є логічним продовженням результатів досліджень у рамках Національної парадигми сталого розвитку і Цільової програми наукових досліджень Відділення економіки НАН України «Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів в посткризовий період» (2012–2016 рр.) та обґрунтовує можливість реального поступу й переходу України на траєкторію сталого розвитку, а його результати всебічно впроваджено у суспільну практику і національне господарство шляхом їх використання органами державної влади, місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання, усіма зацікавленими фахівцями.

Редакційна колегія: Хвесик М. А. (голова), Коваленко А. О., Амоша О. І., Іванов Ю. Б., Левковська Л. В., Новікова О. Ф., Пітюлич М. М., Сторонянська І. З., Сундук А. М., Устименко В. А., Шлафман Н. Л.

Авторський колектив: Азьмук Н. А., Амосов О. Ю., Амоша О. І., Белікова Н. М., Бирків Г. М., Бондаренко О. В., Васильців Т. Г., Возняк Г. В., Гамзіна О. М., Голуб О. А., Гостєва О. Ю., Гришко В. В., Гудіма Т. С., Даниліна С. О., Демедюк О. П., Денисенко І. С., Джабраїлов Р. А., Дуб А. Р., Жовтоног О. І., Залознова Ю. С., Залуцький І. Р., Зельдіна О. Р., Іванов Ю. Б., Іщенко О. В., Ішук С. О., Карпінська Г. В., Касперович О. Ю., Коваленко А. О., Каленська О. В., Кизим М. О., Коверзнев В. О., Колбасін Є. С., Костенко Д. М., Котлярів Є. І., Красноносова О. М., Красуліна Я. Є., Криванич М. В., Крячко Є. М., Левицька О. О., Левковська Л. В., Лещух І. В., Ліллемяе О. Е., Лукашук В. В., Луцків О. М., Малолітнева В. К., Мандзик В. М., Матьовка Т. В., Мельник М. І., Митрофанова О. М., Михайлюк І. І., Міщук А., Мокій А. І., Нечитайло У. П., Новак І. М., Новікова В. С., Новікова О. Ф., Носова Н. І., Остафійчук Я. В., Панькова О. В., Папп Д. Д., Пітюлич М. М., Пономаренко Є. В., Притула Х. М., Рижова К. І., Рудика О. В., Сакаль О. В., Салашенко Т. І., Санченко А. Є., Созанський Л. Й., Сторонянська І. З., Сундук А. М., Тітаренко Г. Б., Топалова І. А., Трегуб О. А., Третяк Н. А., Уманець Т. В., Устименко В. А., Філатова Т. А., Хандій О. О., Хаустова В. Є., Хвесик М. А., Хрімлі К. О., Чередніченко Ю. Г., Шамілева Л. Л., Шастун А. Д., Шаталова Л. С., Шашула Л. О., Щеглюк С. Д., Шлафман Н. Л., Шпильова Ю. Б., Шпілевський В. В., Штогрин Г. С., Шубалий О., Шульц С. Л.